

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การริบทรัพย์สินในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถือเป็นโทษอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (5) ซึ่งนอกจากพนักงานอัยการโจทก์ที่ฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอาจมีคำขอให้ศาลสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 และมาตรา 33 แล้ว พนักงานอัยการโจทก์อาจขอให้ศาลสั่งริบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534¹ ได้ หากความผิดที่ได้กระทำลงนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย และให้หมายความร่วมมือถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

ทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่พนักงานอัยการโจทก์ขอให้ศาลสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้แก่ ทรัพย์สินซึ่งผู้กระทำความผิดได้ทำหรือมีไว้เป็นความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดได้ผลิตยาเสพติดขึ้นมาและมียาเสพติดนั้นไว้ในครอบครอง ดังนั้น เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดี ยาเสพติดก็เป็นทรัพย์สินที่ศาลจะต้องสั่งริบมิอาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ หากเป็นทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 3.

ทรัพย์สินซึ่งผู้กระทำความผิดได้มา โดยได้กระทำความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดผลิตยาเสพติดขึ้นมาแล้วได้จำหน่าย แต่ถูกจับกุมเสียก่อนพร้อมยาเสพติดก็ดี โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ผู้กระทำความผิดใช้ติดต่อเสนอขายยาเสพติดก็ดี รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่ใช้ซุกซ่อนและเป็นยานพาหนะนำยาเสพติดไปขายก็ดี และเงินที่ได้จากการจำหน่ายยาเสพติดก็ดี ล้วนแต่เป็นทรัพย์สินที่พนักงานอัยการ โจทก์มีอำนาจขอให้ศาลสั่งริบ ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะสั่งริบหรือไม่ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในสำนวนคดีเป็นกรณี ๆ ไป กล่าวโดยสรุปการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวมานี้กฎหมายบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะสั่งริบได้หรือไม่ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ซึ่งบัญญัติว่า ในการริบทรัพย์สินนอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

ส่วนทรัพย์สินในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่พนักงานอัยการ โจทก์ขอให้ศาลสั่งริบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นั้น ทรัพย์สินดังกล่าวนี้นอกจากจะได้แก่² บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งพนักงานอัยการ โจทก์อาจขอให้ศาลสั่งริบเช่นเดียวกับขอริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1) และ (2) ดังกล่าวมาแล้ว³ ยังครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งหมายความว่าเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดและให้หมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการ

²พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 30.

³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 3.

ใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

โดยเหตุที่การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มีมาตรการที่เข้มแข็งลึ่วงลึกกว้างไกลยิ่งกว่าการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย จึงถือเป็นกฎหมายพิเศษ ยกเว้นกฎหมายทั่วไป วัตถุประสงค์เพื่อติดตามยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้ได้ทั่วถึงครบถ้วนที่สุด เมื่อพนักงานอัยการ โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ริบ กฎหมายบัญญัติให้⁴ ศาลทำการไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่ บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือ (2) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือ ได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ตามบทบัญญัติซึ่งบัญญัติขึ้นเป็นพิเศษดังกล่าวข้างต้นมีปัญหาที่สมควรนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาความคาบเกี่ยวในเรื่องการริบทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญาและในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบ-

⁴พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534, มาตรา 29.

ปราชญ์ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ในส่วนของปัญหาความคาบเกี่ยวในเรื่อง การริบทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญาและในพระราชบัญญัติมาตรการ- ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จากบทบัญญัติให้ริบทรัพย์สิน ในประมวลกฎหมายอาญาและในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ จะเห็นได้ว่ามีความคาบเกี่ยวอยู่บางประการ โดยเฉพาะ การริบทรัพย์สินซึ่งเป็นของกลางในคดี พนักงานอัยการ โจทก์อาจขอริบตามประมวล- กฎหมายอาญาหรือตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา 30 ซึ่งเป็นบทเฉพาะ แต่โดยทั่วไปแล้วพนักงานอัยการ โจทก์ จะขอให้ศาลสั่งริบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดฯ แต่ถ้าไม่ใช่ทรัพย์สินซึ่งเป็นของกลางในคดี พนักงานอัยการ โจทก์ จะต้องขอให้ศาลสั่งริบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดฯ เท่านั้น จะขอให้ศาลสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญามีได้ เพราะประมวลกฎหมาย- อาญามีได้มีบัญญัติไว้

สำหรับปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติ- มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ นั้น การริบทรัพย์สิน โดยอำนาจของศาลตามบททั่วไปทำให้ศาลคุ้นเคยกับการริบทรัพย์สินต่อเมื่อในคดีนั้น มีผู้กระทำความผิดคือจำเลย และศาลได้พิพากษาลงโทษ ซึ่งแตกต่างจากการริบทรัพย์สิน ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดฯ ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่บัญญัติขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประโยชน์แก่ ทางราชการในการปราบปรามและป้องกันผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทั้งนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ที่ยังอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเป็นฝ่ายมีภาระการพิสูจน์ว่าได้ ทรัพย์สินมาโดยการประกอบอาชีพโดยสุจริต เมื่อกฎหมายมีเจตนารมณ์เช่นนี้ หาก ศาลยังคงใช้ดุลพินิจริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ เช่นเดียวกับการริบทรัพย์สินตามบททั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 ก็น่าจะ ไม่สอดคล้องกับตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2) ปัญหาความไม่ชัดเจนของคำว่า “คดีมีมูล” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดฯ ในการไต่สวนนั้น ศาลย่อมต้องพิเคราะห์ประกอบมาตรา 27 วรรคหนึ่งและ มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งมาตรา 27 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อพนักงาน- อัยการมีคำสั่งฟ้องและทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือจะยื่นคำร้อง ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ กล่าวคือ ต้องเป็นทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึด หรืออายัดไว้ก่อน และโจทก์ต้องแสดงพยานหลักฐานว่า ทรัพย์สินดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสามารถยึด หรือ อายัดได้ โดยการแสดงพยานหลักฐานดังกล่าวเพียงแต่โจทก์ยืนยันว่าทรัพย์สินที่ ผู้กระทำความผิดได้มานั้นเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 22 ประกอบมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ก็อาจรับฟังได้ว่า “คดีมีมูล” ตามนัยของมาตรา 29 วรรคหนึ่งแล้ว ซึ่งมาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำ- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ ทรัพย์สิน ได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของ ที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้น ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ (2) ตนเป็นผู้รับ โอน หรือผู้รับ ประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและ มีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

3) ปัญหาความหมายของคำว่า “ผู้เกี่ยวข้อง” หรือ “เคยเกี่ยวข้อง” ตามที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ซึ่งศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้อง จะต้องเป็นผู้เคยต้องโทษในคดียาเสพติดให้โทษเท่านั้นซึ่งการใช้ดุลพินิจของศาล ดังกล่าวน่าจะไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะคำว่า “ผู้เกี่ยวข้อง” หรือ “เคยเกี่ยวข้อง” น่าจะหมายถึงผู้ที่เอาตัวไปข้องแวะเกี่ยวพันกับยาเสพติด อาจเป็นသူที่ต้องหา หรือผู้กระทำความผิดนั่นเอง หรืออาจมิใช่ตัวผู้ต้องหาหรือตัวผู้กระทำความผิดก็ได้ และ

คดีที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น เมื่อถูกฟ้องยังศาล แม้ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง หรือศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษ แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาก็ตาม ก็ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว แต่ข้อหาความผิดที่ว่านั้นจะต้องมิใช่เป็นเพียงข้อหาเสพยาเสพติดหรือมียาเสพติดไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น จะต้องเป็นข้อหาตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ อันได้แก่ข้อหา ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

หลังจากมีกฎหมายพิเศษเป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด บัญญัติให้ขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น ปัญหาว่าทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้ริบได้หรือไม่ มีประเด็นมาสู่ การพิจารณาของศาลฎีกาในปัญหาสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) คดีที่ฟ้องผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษนั้น ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้รับความจริงเสียก่อนว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงจึงจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินได้ หรือ
- 2) แม้ศาลพิจารณา ข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า มิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่เมื่อเป็นทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริตซึ่งกฎหมายสันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิด ศาลก็มีอำนาจสั่งริบได้

ปัญหาดังกล่าวนี้นำสู่การพิจารณาของศาลฎีกาหลายคดี ซึ่งศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาไปในทางต้องฟังข้อเท็จจริงให้ได้รับความเสียก่อนว่ามีการกระทำความผิดจริง จึงจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ คำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องแรกที่วางหลักไว้ดังกล่าว คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 ซึ่งวินิจฉัยว่า การริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้และพนักงานอัยการ โจทก์ฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลย ว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาหรือฐานความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้พร้อมกับขอให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวด้วยนั้น จะต้อง

พิจารณาคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดจนคดีถึงที่สุดและฟังข้อเท็จจริงเสียก่อนว่าได้มีการกระทำความผิดตามฟ้อง ศาลจึงจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ หรือแม้คดีถึงที่สุดโดยฟังข้อเท็จจริงได้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดตามฟ้อง ศาลก็มีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคือฟังไม่ได้ว่ามีการกระทำความผิดตามฟ้อง ไม่ว่าจะเพราะพยานหลักฐาน โจทก์ไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ หรือเพราะมีเหตุสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลย การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยย่อมสิ้นสุดลง ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงว่าทรัพย์สินของจำเลยที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ในวันนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

หลังจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 วินิจฉัยไว้เช่นนี้แล้ว ต่อมายังมีคดีมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาหลายเรื่องนับจนถึงปัจจุบัน แต่ละเรื่องล้วนแต่ฎีกาในปัญหาว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ในวันนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ในการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว ในชั้นฎีกาข้อเท็จจริงเบื้องต้นต้องได้รับความเสียก่อนว่าคดีถึงที่สุด โดยศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง จึงจะวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว และหากศาลทำการไต่สวนพยานหลักฐานของพนักงานอัยการ โจทก์ผู้ร้องและผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วฟังได้ว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถนำสืบหักล้างได้ว่ามิใช่ทรัพย์สินที่ได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต ศาลฎีกาก็จะสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

เมื่อมีคำพิพากษาศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานไว้เช่นนี้ ทำให้บรรดานักกฎหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความสงสัยว่าแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์ของ

การบัญญัติบทกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อผลักดันให้ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเข้าใจตรงกันถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การริบทรัพย์สินดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลและเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อความมั่นคงของชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

2.2 เพื่อศึกษาเจตนารมณ์ของการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

2.3 ทราบถึงหลักกฎหมายของการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

2.4 เพื่อทราบปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

2.5 เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

3. สมมติฐานของการศึกษา

การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นประเด็นกฎหมายที่คาบเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นปัญหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “คดีมีมูล” และคำว่า “ผู้เกี่ยวข้อง” หรือ “เคยเกี่ยวข้อง” กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว อันอาจเป็นปัญหากฎหมายและเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 ทำการศึกษากฎหมาย พระราชบัญญัติต่าง ๆ และคำพิพากษาศาลฎีกา ที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

4.2 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีการวม 8 เรื่อง คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544, 3324/2545, 4068/2545, 4802/2547, 2962/2548, 5811/2548, 645/2550 และ 1868/2553

5. วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดประกอบแนวคำพิพากษาศาลฎีกา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้ศึกษากฎหมายและบรรดาบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในการริบทรัพย์สินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

6.2 ทราบถึงเจตนารมณ์ของการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

6.3 ทราบถึงหลักกฎหมายของการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

6.4 เพื่อทราบปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

6.5 ทราบถึงแนวคิดและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายและก่อให้เกิดความมั่นคงของชาติ